

Immers men geeft een oordeel over iets, waarvan men eigenlijk maar heel weinig weet en dat nog wel met een zeker aplomb, als deskundige.

Behalve dat dit niet bevorderlijk is voor ons zelfrespect, zal het de meening van het publiek omtrent onze waardigheid niet verhoogen. De eene medicus toch zal den besmettingsduur langer of korter stellen dan de ander, naar gelang hij meer of minder zwaartillend is.

Zelfs is het denkbaar, dat een zelfde geneeskundige dezelfde ziekte op verschillende tijden verschillend lang besmettelijk vindt (wanneer hij bijv. vergeten is, hoelang hij een vorige maal den besmettingsduur stelde).

Het publiek merkt dit natuurlijk en gaat zeer terecht twifelen aan den ernst van ons beweren.

Bij de behandeling van de gezondheids- en woningwetten maakte een kamerlid de opmerking, dat de medici zoo autoritair zijn. Zoolang wij voortgaan met meeningen te geven over dingen, waarvan wij zoo goed als niets afweten, zullen wij zulk een qualificatie moeten verdragen.

Laat ons hopen dat de aanstaande uitvoerders der gezondheidswet ons niet meer met het verzoek om dergelijke verklaringen zullen lastig vallen, maar zelf de verantwoordelijkheid op zich nemen, door bijv. voor elk der verschillende ziekten een officieelen besmettingsduur vast te stellen.

Abcoude, 6 Jan. 1902.

TH. MOINAT.

Hooggeachte Redactie!

Ik verzoek U vergunning mij te mogen rechtvaardigen tegenover uw lezers, naar aanleiding van den brief van Dr. VAN VOORVELD in dit *Tijdschrift* van 4 Jan. j.l. Hij zelf zegt en laat te veel doorschemeren dat ik van phthiseo-therapie en climatologie geen begrip heb, zoodat ik hem het genoegen niet mag gunnen van een pover antwoord door een slecht onderlegden strijder.

Dr. VAN VOORVELD beticht mij van al te weinig eerbied voor twee hem ter harte gaande zaken: *de hooge berglucht* en *de vrije pensions*. Wat de berglucht aangaat ben ik het echter geheel met hem eens, waar hij schrijft (4 Jan.): „ik geloof niet aan de *almacht* van eenig klimaat”; en ik heb het steeds heel ootmoediglijk gewaagd ons Veluwsch klimaat (gemengde boschen en zeelucht) te *vergelijken* met de bergklimaten (zie mijn 1ste Jaarverslag, en mijn brochure: Tuberculose, uitgever ROELANTS). *Ik geloof* met MOSLER, dat een lijder aan tuberculose meer gebaat is door een rationeele behandeling *in een sanatorium in zijn eigen land en eigen klimaat*, op grond van: 1°. de (mogelijk apodictische, maar toch op ervaring steunende) uitspraken van MOSLER, DETTWEILER, MEISSEN, KNOPF, VON LEYDEN, VON ZIEMMSEN, ELKAN, e. a. 1); 2°. mijn ervaring en de in ons land door mij verkregen resultaten; 3°. de

1) In 1898 behoorde ook Dr. VAN VOORVELD nog tot degenen, die gelooven dat: „dans bien des cas la tuberculose ne guérit pas en dehors des sanatoria, parce que le traitement n'est pas appliqué avec assez d'énergie et de persévérance”! (ref. Dr. VAN VOORVELD uit *Med. Weekbl.* 1898 in het *Zeitschr. f. T. u. H.*, Bd. II).

rechûtes waaraan patiënten onderhevig zijn die na behandeling in een ander klimaat weer huiswaarts keeren. Deze rechûtes heb ik zelf waargenomen, heeft ieder medicus gezien. Dr. ELKAN (uit Blankenfelde) zegt (*Zeitschr. f. Tub. u. H.*, Bd. II, S. 231): „Die Kranken sind also nicht mehr den grossen „Gefahren der Erkältung ausgesetzt, wenn sie nach längerem Anfehalt in „einem milden Klima in das rauhere ihres Vaterlandes zurückkehren. *Aller „Nutzen also, welchen ihnen der Kuraufenthalt in fernen Gegenden gebracht, „geht so in kurzer Zeit wieder verloren, und häufig werden dann die „Patiënten noch elender als zuvor*”. Dit laatste kan nu vermeden worden door de patiënten bij hun terugkeer *eenige weken in een tussenstation* te doen doorbrengen; in dezen zin adviseer ik steeds hun die ik een verblijf *in een sanatorium* te Davos of te Arora aanraad, maar het is kostbaar en tijdrovend.

Met wat voorzichtigheid is dus de hooge berglucht voor mij een even hoog heiligdom als voor Dr. VAN VOORVELD, maar bij leeken, onze patiënten, en ook bij enkele medici, heerschen nog het geloof en het vertrouwen dat men zich alle buitensporigheden mag veroorloven mits maar in een behoorlijk klimaat levende. Hiertegen protesteer ik ten bate der lijders aan tuberculose *overall* waar ik kan; dus ook in het *Tijdschrift* van 21 Dec., omdat Dr. FISCHER zijn open Kurort Salzungen voor de meervermogenden in zijn boekje zoozeer aanpreeft.

Mijns inziens moest een medicus in een „Kurort” geen patiënt met tuberculose buiten een sanatorium willen behandelen, want hij kan niet voldoende toezicht oefenen op zijn patiënten die hij nauwelijks 1 à 2-maal per week ziet, soms alleen op het spreekuur, hij bederft hierdoor de reputatie van zijn eigen klimaat en plaats van inwoning, en tegelijk leidt hij de behandeling slechts zeer onvoldoende. Hier zetelt het cardinale punt van verschil in opvatting tusschen Dr. VAN VOORVELD en mij. Hij gaf in het *Tijdschrift* 2 Febr. 1901 eenige getallen om aan te toonen dat de verspreiding der tuberkelbaccillen in Davos *niet grooter* is dan elders. Dit opstel van Dr. VAN VOORVELD was mij zeer voldoende bekend daar ik het genoeg had het te refereeren in het *Z. f. T. u. H.* Bd. II, Heft 3. Toen wees ik er echter reeds op, dat Dr. VAN VOORVELD *in gebreke is gebleven aan te toonen* welke maatregelen in Davos genomen worden ten opzichte van desinfectie der kamers en onschadelijk maken der sputa in de vrije pensions en hôtels aldaar, waar die toch zonder medisch toezicht moeielijk door te voereu zijn.

De gronden waarop ik het afkeur ooit een patiënt naar een open Kurort of in een vrij pension te dirigeeren, zijn: 1°. persoonlijk onderzoek in die pensions, waar de noodige voorzorgen tegen besmetting niet genomen worden, ja de eenvoudigste reinheid veelal niet betracht wordt; 2°. de weeklachten van patiënte die het achteraf betreuren niet in een sanatorium, wèl in pensions te hebben „kuur gemaakt”: allen constateerden hun te groote vrijheid hoewel zij soms door sanatorium-artsen behandeld werden (om de 14 dagen!); 3°. de overmoed van onze lijders aan tuberculose, die zich bij lichte verbetering alras genezen wanen en zich dwaasheden veroorloven; 4°. de uitspraken van niemand minder dan Dr. TURBAN in zijn *Beiträge z. Kenntniss d. Lungentuberculose* (S. 117). Deze geneesheer-directeur van een zeer bekend

sanatorium te Davos, die deze plaats en zijn genietingen toch wel zeer goed zal kennen (althans beter en langer dan Dr. VAN VOORVELD en ik), zegt:

„Nicht unbedenklich für den Luftkurort Davos ist die starke Entwicklung „die der Ort im letzten Jahrzehnt erfahren hat, und die in Folge dessen an „windstillen Tagen besonders Morgens bemerkbare Belästigung durch Rauch, „zu deren Bekämpfung allerdings Massregeln eingeleitet sind. Ein weiteres „Bedenken sehen wir in dem stark zu Tage tretenden Bestreben, die Pflege „der Lungentuberkulose und die Pflege des Wintersports gleichzeitig am Kurorte „zu entwickeln; es ist nicht abzusehen, in welcher Weise dieses doppelte „Programm auf die Dauer ohne Dissonanzen ausgeführt werden soll. Für den „Anstaltsarzt ist es gewiss fast immer möglich nicht nur das für den „Kranken Schädliche zu verbieten, sondern auch die Durchführung der „Anordnungen zu überwachen; erleichtert wird aber die Aufgabe weder dem „Arzte noch dem Kranken, wenn die verbotenen Früchte unmittelbar vor der Thür „der Anstalt winken“.

Wat het weer in Davos betreft, zegt deze arts: „Wie überall in Mittel- „europa, so giebt er auch in Davos kürzere und längere Perioden von schlechtem „Wetter; auch mitten in dem im Allgemeinen sonnenreichen Winter kommen „solche vor, und tagelang andauernder Nebel ist zwar selten, wird aber doch „meistens im Herbste, seltener im Winter an einigen Tagen beobachtet“. Ook thans is het weer in Davos volgens betrouwbare berichten onaangenaam evenals hier, nu de vorst niet flink wil intreden,

Ten slotte zij de lezing van Dr. ELKAN's artikel (*Zeitschr. f. Tub. u. H.* Bd. II., H. 3) over: „Was ist rationeller für die Schwindsuchtsbekämpfung, Anstalts- „pflege oder offener Kurort?“ zeer aanbevelen.

U, hooggeachte Redactie, verzoek ik mijn dank te aanvaarden voor de verleende plaatsruimte. Indien ik misbruik er van gemaakt heb, is het doordat ik anderen en zeer bevoegden heb geciteerd, terwijl ik zelf niet veel in het midden bracht, eigenlijk uit vrees van opnieuw incompetent verklaard te worden.

HAENTJENS.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officieele verslagen, enz.

Bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 2 Januari zijn opnieuw 1) vastgesteld de bepalingen omtrent:

1°. het onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefnemingen op dieren;

2°. het verrichten van lijkopening op lijken van personen overleden aan pest of verdacht van aan pest lijdende te zijn geweest;

3°. vervoer van stoffen, die pestsmetstoffen zijn of verdacht worden het te zijn.

1) Zie dit *Tijdschrift* 1900, Deel I, blz. 1153.